

RISICOANALYSE GEMEENTE SMALLINGERLAND

Inleiding

De Wet Rampen en Zware Ongevallen (WRZO) schrijft voor dat in het rampenplan een actuele inventarisatie is opgenomen van de risico's die in de gemeente van toepassing zijn. Op basis van deze risico inventarisatie wordt dan een rampenplan gemaakt.

Burgemeester en wethouders dragen er zorg voor dat de bevolking, de Commissaris der Koningin en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in de voorbereiding op de rampenbestrijding informatie krijgen over:

- de rampen en zware ongevallen die de bevolking en het milieu kunnen treffen;
- de maatregelen die zijn getroffen ter voorkoming en bestrijding van deze rampen en zware ongevallen;
- de bij deze rampen en zware ongevallen te volgen gedragslijn.

Rampen en zware ongelukken worden landelijk geclassificeerd in achttien ramptypen. Beschreven wordt welke van de onderscheiden achttien ramptypen een rol spelen in Smallingerland.

Bij de voorbereiding op moderne crisis moet eveneens rekening worden gehouden met problemen in de voedselketen, besmettelijke ziekten of epidemieën

Achttien ramptypen

In de rampenbestrijding worden achttien ramptypen onderscheiden, waarbij voorop gesteld moet worden dat in de praktijk veelal meerdere typen tegelijkertijd optreden of een incident slechts met moeite onder een van de ramptype te vatten is. Desondanks is het onderscheid van belang in de voorbereiding op rampenbestrijding omdat de diverse ramptypen een 'eigen' aanpak vereisen.

1. luchtvaartongevallen
2. ongevallen op het water
3. verkeersongevallen op het land
4. ongevallen met brandbare en/of explosieve stoffen
5. ongevallen met giftige stoffen
6. kernongevallen
7. bedreiging van de volksgezondheid
8. ziektegolven
9. ongevallen in tunnels
10. branden in grote gebouwen
11. instorting van grote gebouwen
12. paniek in menigten
13. verstoring van de openbare orde
14. overstromingen
15. natuurbranden
16. extreme weersomstandigheden
17. uitval van nutsvoorzieningen
18. ramp op afstand

Project Externe Veiligheid

In de provincie Friesland is een project Externe Veiligheid gestart.

De voor Externe Veiligheid van belang zijnde wet- en regelgeving betreft:

- Besluit risico's zware ongevallen 1999 (BRZO)
- Vuurwerkbesluit
- Besluit Externe Veiligheid inrichtingen (BEVI)
- Wet rampen en zware ongevallen (WRZO)
- Register Risicosituaties gevaarlijke stoffen (RRGS), provinciale risicokaarten (PRK)

Risicobeeld gemeente Smallingerland

Het risicobeeld van de gemeente wordt grotendeels bepaald door demografische en infrastructurele kenmerken.

Smallingerland is een relatief dunbevolkt gebied met Drachten als grootste woonkern en dertien andere kleinere dorpsdorpen.

In de gemeente zijn de industrieterreinen bereikbaar via de A7 en de Noorder en Zuiderhogeweg.

Risicobeeld omliggende gemeenten

Voor de risico's met betrekking tot buurgemeenten wordt verwezen naar de provinciale risicokaart van Fryslân en Groningen en de rampenplannen van de gemeenten Achtkarspen, Opsterland, Tytsjerksteradiel en Boarnsterhim en Grootegast (provincie Groningen).

Demografische gegevens en grondgebruik

Smallingerland	
Aantal inwoners per 1 januari 2005:	54.000
Aantal woningen per 1 januari 2005	22.500
Gemiddeld aantal personen per woning:	2,4
Aantal bedrijven per 1 januari 2005	2.800

Risico analyse gemeente Smallingerland

Risico beheersing

De vergunningverlening en de controle daarop is een belangrijk instrument in de beheersing van risico's. Daarbij wordt gelet op bouwvoorschriften, milieuvoorschriften en gebruiksvoorschriften

Bij de inventarisatie en analyse van risico's wordt onderscheid gemaakt tussen:

- A. Risico veroorzakers: inrichtingen met chemische installaties; wegen, vaarwegen en spoorwegen; aanvliegeroutes
- B. Risico ontvangers: kwetsbare objecten zoals ziekenhuis, scholen, bejaarden tehuizen e.d,
- C. Diversen zoals evenementen

In 2001 is een project gestart naar risico's die bedrijven in onze gemeente vormen. Er is gekeken naar het gewenste veiligheidsniveau en hoe dat moet worden gedefinieerd. Tevens is een beoordeling gegeven op het eventueel nemen of geven van aanvullende maatregelen.

Bij het bepalen van het veiligheidsniveau is gekozen voor een integrale benadering waarbij de invalshoeken van de volgende terreinen zijn meegewogen.

- *Het risicobeleid van de Wet milieubeheer,*

Dit is de situatie op het voldoende klein zijn van dodelijke slachtoffers, met als belangrijkste criteria:

- * De plaatsgebonden risico (het risico op een (dodelijke) verwonding op een bepaalde plaats.
- * De groepsrisico (de kans per jaar dat een groep personen van een bepaalde omvang (dodelijk) getroffen wordt door een incident).

- *Het brandveiligheidsbeleid*
Het gaat hierbij om de beheersbaarheid van brand en de ontvluchting van aanwezigen op basis van zelfredzaamheid.
- *De bestrijding van rampen en grootschalige incidenten.*
Het gaat hierbij om de beoordeling of bij een ramp of zwaar ongeval een effectieve bestrijding plaats kan vinden.

Risicokaart provincies Fryslân en Groningen

Bij de risico inventarisatie is eveneens gebruik gemaakt van de risicokaart van de provincies Fryslân en Groningen.

Afwegingskader Rampenbestrijdingsplannen

De wet schrijft voor dat een rampenbestrijdingsplan moet worden opgesteld voor risico's die naar plaats, aard en gevolg voorzienbaar zijn en waardoor een ernstige verstoring van de openbare veiligheid kan optreden, waarbij het leven en de gezondheid van vele personen, het milieu of grote materiële belangen in ernstige mate worden bedreigd of geschaad en waarbij gecoördineerde inzet van verschillende diensten en organisaties is vereist. Het college is van mening dat er elf criteria zijn die van belang zijn bij het bepalen of een rampenbestrijdingsplan noodzakelijk is.

1. Het wettelijk is voorgeschreven conform Besluit Rampbestrijdingsplannen Inrichtingen, Vuurwerkbesluit en Besluit Rampbestrijdingsplannen Luchtvaartterreinen.
2. Er sprake is van een risico (maatramp, risicokaart).
3. Het incident voorzienbaar is naar plaats, aard en gevolg (bron: risicokaart, maatramp).
4. Er veel slachtoffers kunnen vallen.
5. Er grote materiële schade kan ontstaan.
6. Er aanzienlijke milieuschade kan ontstaan.
7. De maatschappij ernstig ontwricht kan raken.
8. De complexiteit van bestrijding hoog is.
9. Er multidisciplinair moet worden samengewerkt op hoger niveau.
10. De bestuurlijke implicaties en politieke "gevaren" groot zijn.
11. Er een duidelijke meerwaarde is t.o.v. het rampenplan.

De uitvoering, het opstellen van de rampenbestrijdingsplannen, moet worden georganiseerd. Het ontbreekt de gemeente echter aan capaciteit om alle plannen gelijktijdig te kunnen maken. Er is een eerste inschatting gemaakt van de urgentie van de aangetroffen risico's en effecten.

Van elk van de onderwerpen is bepaald welke situaties daar aan voldoen, en in welke mate. Daarmee is tevens aangegeven hoe urgent het opstellen van een rampenbestrijdingsplan is. Om de urgentie te bepalen is rekening gehouden met de volgende zaken:

- grootte van (maat)ramp en operationele consequenties;
- vooraankondiging of bij verrassing;
- snelheid van ontwikkelen (uren, dagen);
- aantal betrokken (externe) diensten;
- al of niet in een bebouwde kom;
- al of niet naast kwetsbare objecten gelegen;
- publieke en bestuurlijke werkelijkheid, dus rekening houden met de gevoelsmatige (on)veiligheid.

Grootschalige evenementen

Afgesproken is dat er door de gezamenlijke hulpdiensten voor de grootschalige evenementen (XI-stedentocht, houseparty's, open dag vliegbasis, voetbal, schaatsen, etc.) een aparte handreiking met beleidsregels wordt gemaakt.

VERTALING RISICO ANALYSE NAAR RAMPENTYPEN EN MOGELIJKE ACTIES

1. Luchtvaartongevallen

De gemeente Smallingerland bevindt zich in de buurt van militair vliegveld Leeuwarden. Nabij Drachten is daarvoor een laagvliegroute.

De gemeente Smallingerland heeft ook een eigen klein burgervliegveld.

Dit vliegveld ligt ten oosten van de bebouwde kom van Drachten. Het terrein ligt tussen de N31, De Knobben en de Hooglands- of Reinderwijk.

Het vliegveld wordt zo nu en dan gebruikt voor zakelijk luchtverkeer.. Daarnaast wordt het vliegveld gebruikt voor recreatieve activiteiten zoals ultra-light vliegtuigjes en autoraces.

Indien zich een vliegtuigongeval binnen de gemeentegrenzen van Smallingerland voordoet, zijn weinig overlevenden te verwachten uit het vliegtuig. Afhankelijk van de plaats van neerstorten zijn er ook slachtoffers te verwachten in de omgeving van dat gebied. Dit aantal slachtoffers zal sterk afhangen van de exacte locatie.

Indien een ongeval zich voordoet op bebouwd gebied zijn de aantallen slachtoffers aanzienlijk hoger. De effecten van een dergelijk ramptype zijn: relatief veel dodelijke slachtoffers, vooral brandwonden en mechanisch letsel, relatief veel telefonische informatieverzoeken en de mogelijke aanwezigheid van gevaarlijke stoffen.

Het risico van een luchtvaartongeval is dermate klein en de plaats van een mogelijk ongeval is dermate onvoorspelbaar dat er geen sprake is van een verhoogd risico waarvoor wat betreft de planvorming op voorhand in voorzien moet en kan worden.

2. Ongevallen op water

Smallingerland heeft waterrijke recreatiegebieden met surfers, zwemmers en zeilers. In het geval van windhozen en plotselinge rukwinden zijn ongevallen met enkele drenkelingen mogelijk.

Er zijn echter geen scenario's voorzienbaar waarbij grote aantallen slachtoffers te verwachten zijn.

3. Verkeersongevallen op het land

De gemeente kent verkeersrisico's op basis van het verkeer binnen de gemeente en het verkeer over de rijksweg A7.

Gezien de lengte van de Rijksweg langs de gemeentegrens, de verkeersintensiteit en de mistgevoeligheid zijn zware ongevallen met tientallen voertuigen niet voorstelbaar.

Verkeersongevallen op gemeentelijke en provinciale wegen zullen het normale risico niet overschrijden.

4. Ongevallen met brandbare en/of explosieve stoffen

LPG-tankstations, vormen zowel een stationaire als een niet-stationaire risico.

De gevaren van LPG richten zich namelijk op het transport en het overladen van LPG. De huidige normeringen voor LPG- tankstations schrijven een bepaalde afstand voor tussen het vulpunt waar de tankauto zich opstelt en gevoelige bestemmingen als woningen, scholen, grote kantoren, e.d.. Het maximale effect bij een ongeluk met LPG, de gaswolkexplosie (BLEVE), strekt zich echter verder uit. Een tankstation is meer risicovol dan een plaats langs een route omdat op een tankstation de tankauto enige tijd op de plaats blijft staan en daarmee gedurende langere tijd een risico vormt.

Het transport van gas onder hoge druk per pijpleiding door de gemeente kent risico's. De Effectwijzer (BZK:1997) geeft een zeer rudimentaire indruk van het maximale effect bij een ongeval, brand of explosie tot op 200 meter afstand. Door het feit dat het vervoer ondergronds en onder streng gecontroleerde omstandigheden plaats vindt, is de kans op een ongeval zeer gering en daarmee het risico beperkt.

5. Ongevallen met giftige stoffen

Smallingerland kent een gering aantal inrichtingen waarbij giftige stof wordt gehanteerd. Het betreft koelinstallaties met ammoniak, ethyleenoxide ten behoeve van een sterilisatieproces en zwembaden met chloor en zuren. Het gebruik van ethyleenoxide wordt hierbij als maatgevend gezien. Bij een ongeval kan een maximale concentratie van een gifwolk rond het bedrijfsgebouw onmiddellijk levensbedreigend zijn.

Het vervoer van giftige stoffen is gering. Toch wordt zo nu en dan giftige stof aangevoerd naar de inrichtingen die deze gebruiken, zoals ethyleenoxide of ammoniak. Ongevallen met deze transporten zijn riskant en complex in de hulpverlening.

6. Kernongevallen

Vanwege het vervoer en gebruik van kleine technische en medische bronnen kent elke gemeente minimaal een scenario met een ongeval waarbij met radioactief materiaal een complicerende factor is. Zo heeft het ziekenhuis en de laboratoria in de gemeente kleinschalige radioactief materiaal in bezit. Deze bronnen zijn weinig relevant voor de externe veiligheid en vormen geen extra risico.

De locaties dienen voor repressieve activiteiten wel bekend te zijn bij de hulpverleningsdiensten.

7. Bedreiging van de volksgezondheid

De (mogelijke) vervuiling van een voedingsproduct of drinkwater, de constatering van een enkel geval van een besmettelijke ziekte of de emissie van potentieel schadelijke stoffen veroorzaken een bedreiging van de volksgezondheid op de langere termijn. Zonder dat er reeds meerdere slachtoffers zijn, kunnen in een dergelijk geval omvangrijke en acute maatregelen nodig zijn.

Factoren welke het risico verhogen zijn de omvang van de gemeente, uitgedrukt in het aantal inwoners en de oppervlakte van de bebouwing, vooral in relatie tot de omvang van industrieterreinen in verband met de mogelijkheid van emissies. De gemeente Smallingerland kent geen specifieke dreigingen voor de volksgezondheid.

8. Ziektegolf

Een grootschalige ziektegolf is altijd denkbaar, maar niet specifiek risicovol voor de gemeente Smallingerland. Overigens heeft de gemeente draaiboeken gemaakt ingeval van een pokkenuitbraak of een griepdemie.

9. Ongevallen in tunnels

In de gemeente Smallingerland zijn geen tunnels aanwezig waarvoor een verhoogd risico geldt.

10. Branden in grote gebouwen

In de gemeente Smallingerland komen gebouwen waarin veel mensen kunnen verblijven niet veelvuldig voor. Gebouwen met een grootschalige publieksfunctie met tussen 1000 en 1500 aanwezigen komen evenmin veelvuldig voor. Smallingerland kent ook geen gebouwen van meer dan 20 verdiepingen.

Grotere inzet bij calamiteiten met grootschalige of complexe hulpverlening, zoals de snelle inzet van personeel, water en een hoogwerker is niet voorzienbaar.

Er is wel extra aandacht aan gebouwen met concentraties van verminderd zelfredzamen.

11. Instorting van (grote) gebouwen

Hiervoor geldt hetzelfde scenario als voor branden in grote gebouwen. Weliswaar is de regio van Smallingerland niet aardbevinggevoelig, achterstallig onderhoud, constructiefouten of de gevolgen van brand of explosie kunnen (delen van) een gebouwen doen instorten en slachtoffers ten gevolg hebben. Een extra risico is echter niet aanwezig.

12. Paniek in menigten

De gemeente Smallingerland kent een aantal grootschalige evenementen van maximaal een aantal duizend deelnemers.

Het uitbreken van paniek is weliswaar denkbaar, maar vormt geen extra risico.

13. Verstoring van de openbare orde

Op het grondgebied van Smallingerland vinden geen activiteiten plaats die naar verwachting zullen leiden tot grootschalige ordeverstoringen.

14. Overstromingen

Smallingerland is weliswaar waterrijk, maar is niet specifiek gevoelig voor overstroming. Een doorbraak van de zeekering is een onwaarschijnlijk maar denkbaar risico, wat catastrofaal in zijn gevolgen kan zijn.

Het risico is echter dermate gering dat daarmee niet op voorhand rekening mee moet/ kan worden gehouden. Bovendien kan de gemeente vanwege externe factoren zelf geen afdoende maatregelen nemen die enige invloed hebben op de omvang van het risico.

15. Natuurbranden

Smallingerland kent geen grote natuurgebieden die een extra risico vormen.

Bermbranden en een brand in een rietkraag zijn van een andere orde en vallen niet binnen dit ramptype.

16. Extreme weersomstandigheden

De gemeente Smallingerland is niet extra kwetsbaar voor extreem weer (bijvoorbeeld zware storm).

17. Uitval van nutsvoorzieningen

Bij uitval van nutsvoorzieningen (elektriciteit, water, gas, communicatiemiddelen etc.) is de gemeente Smallingerland niet extra kwetsbaar voor de gevolgen hiervan.

18. Ramp op afstand

Een ramp op afstand betreft de repatriëring of opvang van slachtoffers van een ramp elders. De gemeente Smallingerland beschikt niet over een internationaal vliegveld of een centrale opvangfaciliteit (bijvoorbeeld een calamiteitenhospitaal).

Conclusie

- De risico's in de gemeente Smallingerland en de buurgemeenten zijn niet van zo'n omvang dat bijzondere aanpassingen in het Rampenplan noodzakelijk zijn.
- Voor de bedrijven Van Gansewinkel en Orion zijn rampenbestrijdingsplannen gemaakt.
- De risico inventarisatie zal voortdurend aangepast moeten worden.
- Indien de risico inventarisatie aanleiding geeft tot bijstelling van het Rampenplan of tot het maken van een rampenbestrijdingsplan zal dat gebeuren.